

מסורת הש"ס

^[א] [גדל'ל די רבן גמליאל], **ס"א** דכ"ט כירחא, **ג**] נפחים סב: שבעות ית: **ד**], **ס"א** ואלה ואכסי, **ה**] ונמלאו ר"ע, **ו**] **ס"א**, **ז**] **ס"א** לוי, **ח**] [מוספתא ספ"א], **ט**] **כס"א**: שנה, **י**] **ס"א** לויט,

תורה אור השלם

1. אלה מוצדי יי מקראי קדש אשר תקראו אתם במועד: יקרא כג ד
2. וזעל משה ואהרן קרב ואביהוא ושבועים מזקני ישראל: שמות כד ט
3. עשה ירח למועדים שמש ידע מבואא: תהלים קד יט
4. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי: יקרא כג ב
5. אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה וזבח ונסכים דבר יום ביומו: יקרא כג לו
6. ויאמר שמואל אל יעם יי אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה את אבותיהם מארץ מצרים: שמואל א יב ו
7. וישלח יי את ירבעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל וזעל אתכם מיד איביכם מסביב ותשבו בטח: שמואל א יב יא

7. וישלח יי את ירבעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל וזעל אתכם מיד איביכם מסביב ותשבו בטח: שמואל א יב יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עדי שקר כי לתן המערב ושפיר נופל כאן פעמים שנה כי וסוהי לנא ופעמים שבא בדרך קצרה והס"ד:

מוסף רש"י

פתק ביה. זקק בו (שבועות יח: ע"ז יז).

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה

וערצית צמערב.
את החדשה: **עדי שקר** **הס**. דקיימא לן (לעיל דף כ:): עשרים וארבעה עעי מכסי סיהרא כך פירשו רצותי ולצי נוקפי מדקתני צבריימא פעמים שנה בארוכה פעמים שנה בקצרה ואין לשון ציאת ארוכה וקצרה נופל כאן שהרי מתוך קוטנה הישנה היא נכסית מצני מערב כשהיא צמורח לפני חידושה. ונראה לי דעל החדשה העידו ועדי שקר דקאמר רבי יוחנן בן נורי לפי שאינה ממהרת לרוץ צי"צ שעות שציוס מתוך המורח לתוך המערב **(א)** ועי' קאמר פעמים שנה צדרך ארוכה וסוהי לנא: **ועוד נלא שנים ואמרו ראינוהו וזעוד נלא שנים: וזעל משה ואהרן קרב ואביהוא ושבועים מזקני ישראל: שמות כד ט**
סוהי מנפין צ"ד והעם שמהא מגולה ויראה מאחר שהעדים ראהו ציוס לא נראה להם: **רואה אני אם דבריך. הלך ומלאו ר"ע לר' יהושע מיצר על שהנשיא גזר עליו לחלל יוס הכפורים: אשר תקראו בקריאת צית דין תלאו הכמוצ: נא לו. ר' יהושע אלל רבי דוסא: למה לא נתפרסמו שמומן כו'. שאס נא ארס לדון אחר צית דין שצימיו ולומר וכי צית דין זה כמשה ואהרן כאלדד ומידד אומרים לו שמה חשוב הוא כשלשה מן השאר שלא נתפרשו שמונתם: **גב' דחוי' נסיהרא. יסנה: שקל קלא. פיסת רגציס מוטי"א צלע"ז: לאורסא נעינן לקדושיך. צריכין אנו לעשות הלילה יוס טוב של ראש השנה לחסר את חולו ולאייס על העדים לומר ראינוהו צומנו לקדשו למחר ואף על פי שלא ראוהו לפי שהיה עיבור החדש דומה את יוס הכפורים אלל שצת: ואס קיימם הכא. ואס תהא נראית ערצית שזי לא יקדשו את החדש למחר כדאמרן לעיל פרק קמא (כ:): צריך שיהא לילה ויוס מן החדש שאס נראית הישנה לאור כ"ט אין מקדשין מחר את החדש: ויל לעין טב וקדשיי. דואג היה שלא ירגנו עליו צני עירו כשיקדשנו למחר לפי שראו הישנה כל יוס כ"ט וסלק תלוותוס מעלי. ומורי פירש שגזרו גזרה"י צמקומו שלא יקדשו את החדש: **דוד מלך ישראל**. נמשל כלצנה שנאמר צו (תהלים פט) כסאלו כשמש נגדי כירח יכון עולם: **י' (ונראיס דמוס לצנה צעשריס וסעשה): שידעו שלא קדשו צית דין אס החדש. שאין מספידין ציוס טוב: אסס אסס אסס. שלשה זמנין כמיצ אשר תקראו אותם צפרשת שזר אן כשז וקרי ציה תקראו אתם: שוגגין. מאליהן כסצורין שהוא ראוי להתעצר******

וטועין: **מוטעין**. על ידי עדי שקר: **שלא יאמר אדם**. על צית דין שצימיו וכי פלוני ופלוני כמשה ואהרן שאשמע לו עכשיו שלא נתפרשו אמור לו אס אינו כמשה ואהרן הרי הוא כאלדד משאר זקנים שאינך יודע מי הס: **ואומר ה' אשר עשה אס משה ואס אהרן**. שמואל הנציא אמר לישראל הקדוש צרוך הוא עשה לכם נסים על ידי ששה זקנים הללו משה ואהרן ירובעל וצדן ויפתח ושמואל: **ר' דוסא** חנו רבנן למה לא נתפרשו שמומן של זקנים צדיקים, שלא יאמר פלוני כמשה ואהרן, פלוני כאלדד ומידד. ואומר ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן וגר'.

בה. ראש השנה

לאורתא מקדשין לך ואת קיימת הבא.
תימה הא שפיר אפשר שיהא המולד ציוס ל' קודם י"ח שעות שיכולה לראות ציוס ותראה הישנה ציוס כ"ט שחרית אפילו לצני מערב שמה לא היה כל כך שחרית שכבר יאל שמש צגצורתו שלא היתה ראויה לצני מערב וצקונטרס פ"י ואת קיימת הכא ואס תהא נראית ערצית שזי לא יקדשו החדש למחר כדאמר צפ' קמא (דף כ: ושס) וצריך שיהא לילה ויוס מן החדש שאס נראית הישנה לאור עשרים ותשעה אין מקדשין מחר את החדש וזה אי אפשר להיות כדפרשית צפ"ק (שס ד"ה תלות): **זי"ל עיין טב וקדשייה. שס** היו קצועים לקדש את החדש כדאי' צפסיקתא צפסוק תקעו צחדש שופר למח צית דין מקדשין החדש צעין טב לפי שהוא צית הועד אמר הקצ"ה צית מועד של כל העולם שנאמר **(ישעיה צ)** כי מציון תלא תורה ואמרי' צירושלמי כסס שמוקעים ציצנה כך מוקעים צעין טב משמע שהיה שס צית דין קצוע דומיא דצינה: שהימים

דין שעמד מימות משה ועד עכשיו שנאמר ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבועים מוקני ישראל ולמה לא נתפרשו שמומן של זקנים אלא ללמד שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו של משה נטל מקלו ומעותיו בידו והלך ליבנה אצל ר"ג ביום שחל יוה"כ להיות בחשבונו עמוד ר"ג ונשקו על ראשו אמר לו בוא בשלום רבי ותלמידו רבי בחכמה ותלמידו שקבלת את דבריו: **גב' תניא** אמר להם ר"ג לחכמים כך מקובלני מבית אבי אבא יפעמים שבא בארוכה ופעמים שבא בקצרה א"ר יוחנן מ"ט דבי רבי^(א) דכתיב עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו שמש הוא ידדע מבואו ירח לא ידע מבואו רבי חייא חזייא לסיהרא דהוה קאי בצפרא ^(ב)דעשרים ותשעה ^(ג)שקל קלא פתק ביה אמר לאורתא בעינן לקדושי כך ואת קיימת הכא זיל איכסי ^(ד)א"ל רבי לר' חייא זיל לעין טב וקדשייה לירחא ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקים ת"ר פעם אחת נתקשרו שמים בעבים ונראית דמות לבנה בעשרים ותשעה לחדש כסבורים העם לומר ר"ח ובקשו ב"ד לקדשו אמר להם ר"ג כך מקובלני מבית אבי אבא ה"אין חדושה של לבנה פחותה מעשרים ותשעה יום ומחצה ושני שלישי שעה וע"ג חלקים ואותו היום מתה אמו של בן זוא והספידה ר"ג הספר גדול לא מפני שראויה לכך אלא כדי שידעו העם שלא קידשו ב"ד את החדש: הלך ^(ה)ר"ע (ומצאו) מיצר כו': איבעיא להו מי מיצר ר"ע מיצר או רבי יהושע מיצר ת"ש דתניא הלך ר"ע ומצאו לרבי יהושע כשהוא מיצר אמר לו ^(ו)[רבי] מפני מה אתה מיצר אמר לו ^(ז)(רבי) עקיבא ראוי לו שיפול למטה י"ב חדש ואל יגזור עליו גזירה זו א"ל רבי תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתני אמר לו אמור אמר לו הרי הוא אומר ^(ח)אתם ^(ט)אתם ^(י)אתם ג' פעמים אתם יאפילו שוגגין אתם אפילו מזידין אתם אפילו מוטעין בלשון הזה אמר לו עקיבא נחמתני נחמתני: בא לו אצל רבי דוסא בן הורכינס כו': ת"ר ^(יא)למה לא נתפרשו שמונתם של זקנים הללו שלא יאמר אדם פלוני כמשה ואהרן פלוני כגדב ואביהוא פלוני כאלדד ומידד ואומר ^(יב)ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן ואומר וישלח ה' את ירובעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל ירובעל זה גדעון ולמה נקרא שמו ירובעל שעשה מריבה עם הבעל בדן זה שמשון ולמה נקרא שמו בדן דאתי מדן יפתח כמשמעו ואומר

לא תפרשו אמור לו אס אינו כמשה ואהרן הרי הוא כאלדד משאר זקנים שאינך יודע מי הס: **ואומר ה' אשר עשה אס משה ואס אהרן**. שמואל הנציא אמר לישראל הקדוש צרוך הוא עשה לכם נסים על ידי ששה זקנים הללו משה ואהרן ירובעל וצדן ויפתח ושמואל: **ואומר**

^(א) ר' דוסא חנו רבנן למה לא נתפרשו שמומן של זקנים צדיקים, שלא יאמר פלוני כמשה ואהרן, פלוני כאלדד ומידד. ואומר ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את משה ואת אהרן וגר'.

עין משפט

נר מצוה

כד א ב מיי פ"צ מהלכות קידוש החדש הלכה ו:
בה ג מיי שס הלכה י:
כז ד מיי שס פ"ז הלכה (כז) [גז]:
כו ה מיי שס פ"ח הלכה ה:
כז ו מיי שס פ"צ הלכה י:

לעני רש"י

מוטי"א. רבב אדמה.

רבינו חננאל

תניא אמר רבן גמליאל לחכמים כך מקובלני מבית אבי אבא פעמים שבא בארוכה פעמים שבא בקצרה, ועכשיו בא בקצרה. אמר ר' יוחנן מאאי קרא עשה ירח למועדים, כלומר לפי מה שידוען לו. אבל שמש לא, אלא ידע מכואו. ר' חייא [חזייא] לסיהרא בצפרא דכ"ט בירחא קצאי במזרח, שקל אבנא וסא ביה, לאורתא מקדשין לך על חשבון המולד ולא תיראה הלילה במערב, זיל בדרך קצרה. מצינו שמשילה מלכות בית דוד כירח, שנאמר כירח יכון עולם ועד בשחק וגר', לפיכך א"ר לר' חייא זיל לעין טב וקדשייה לירחא, ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים. כלומר נתקיימה ראיית הלבנה בעולם. חנו רבנן פעם אחת נתקשרו שמים בעבים, ודימו בני אדם שהחשך, וראו דמות לבנה ביום כ"ט לחדש. אמר להו רבן גמליאל כך מקובלני מבית אבי אבא, שאין חדושה של לבנה פחותה מכ"י ימים ומחצה ובי' שלישי שעה ועי"ג חלקים. ואותו היום מתה אמו של בן זוא והספידה רבן גמליאל להודיע לכל שלא נתקדש החדש. ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו כול'. פיר' באו שנים שאמרו ראינוהו ליל ל', ולילי ל"א לא נראתה, וקיבלן רבן גמליאל וקבע ראש שנה יום שלשים. ואמר ר' דוסא עידי שקר, ראוי להיות ראש שנה למחר. והודיה ר' יהושע לדבריו כול', עד א"ל רבי עקיבא לר' יהושע ר' תרשנינו לומר לפניך ממה שלמדחני, אמר לו אמור, אמר לו היה לו לכתוב אלה מועדי ה' מקראי קדש וידיי, למה כתיב אשר תקראו אתם שלשה פעמים, אלא ללמד שאין מועדים עד שתקראו יום פלוני מועד. ולמה שלש פעמים כתיב תקראו, ללמד אפילו שוגגים מוטעין ואפי' מזידין, אין מועד אלא מה שתקראו. אמר לו עקיבא נחמתני. בא לו, ר' יהושע, אצל